

Inzenden scores

Uiterlijk 29 mei de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per school op de daartoe verstrekte optisch leesbare formulieren naar het Cito zenden.

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het eindexamenbesluit VWO/HAVO/MAVO/VBO. Voorts heeft de CEVO op grond van artikel 39 van dit Besluit de Regeling beoordeling centraal examen vastgesteld (CEVO-94-427, van september 1994) en bekendgemaakt in het Gele Katern van Uitleg, nr. 22a van 28 september 1994.

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven en het procesverbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past bij zijn beoordeling de normen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe, die zijn gegeven door de CEVO.

2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het procesverbaal en de regels voor het bepalen van de cijfers onverwijld aan de gecommiteerde toekomen.

3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk, en past bij zijn beoordeling de normen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe, die zijn gegeven door de CEVO.

4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.

5 Komen zij daarbij niet tot overeenstemming, dan wordt het aantal scorepunten bepaald op het rekenkundig gemiddelde van het door ieder van hen voorgestelde aantal scorepunten, zo nodig naar boven afgerond.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de CEVO-Regeling van toepassing:

1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag of ieder kolon toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.

2 Voor het antwoord op een vraag of de vertaling van een kolon worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het antwoordmodel.

Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag of kolon is.

3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:

3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord of een kolon geheel juist is vertaald, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;

3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord of een kolon gedeeltelijk juist is vertaald, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het antwoordmodel;

3.3 indien een antwoord op een open vraag of de vertaling van een kolon niet in het antwoordmodel voorkomt en dit antwoord of deze vertaling op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het antwoordmodel;

3.4 indien één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;

3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;

3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het antwoordmodel anders is aangegeven;

3.7 indien in het antwoordmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord;

3.8 indien in het antwoordmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen.

4 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een toets of in het antwoordmodel bij die toets een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof toets en antwoordmodel juist zijn.

Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan de CEVO.

Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het antwoordmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.

5 Voor deze toets kunnen maximaal 100 scorepunten worden behaald.

Het aantal scorepunten is de som van:

- a. 10 scorepunten vooraf;
- b. het aantal voor de beantwoording van de vragen en voor de vertaling toegekende scorepunten;
- c. de extra scorepunten die zijn toegekend op grond van een beslissing van de CEVO.

6 Het cijfer van het centraal examen wordt verkregen door het aantal scorepunten te delen door het getal 10.

3 Vakspecifieke regels

Voor het vak Latijn VWO zijn de volgende vakspecifieke regels vastgesteld:

1 Bij de beoordeling van een essayvraag geldt dat, indien het maximum aantal woorden is overschreden, hiervoor geen punt(en) in mindering wordt / worden gebracht.

2 Bij de beoordeling van de vertaling moet de score 0 worden toegekend indien in een kolom een zeer ernstige fout is gemaakt; deze score kan niet worden gecompenseerd door de juiste weergave van de rest van het kolom.

3 Indien bij de vertaling een aantekening is genegeerd en indien dit heeft geleid tot een onjuiste weergave van het desbetreffende tekstelement, één scorepunt / meerdere scorepunten in mindering brengen, afhankelijk van de zwaarte van de fout en het maximum van het desbetreffende kolom.

4.1 Antwoordmodel voor de vragen

Antwoorden

Deel-
scores

Tekst 1

Maximumscore 1

- 1 Er was een dictator aangesteld.

Maximumscore 1

- 2 nexis (regel 5).

Maximumscore 1

- 3 Het voegwoord want.
Niet fout rekenen: immers, namelijk, omdat, daar, aangezien, vermits.

Maximumscore 2

- 4 Valerius wil de senatoren eraan herinneren dat de overwinning aan het volk te danken is, en dat dus het volk het verdient goed behandeld te worden.
Of woorden van overeenkomstige strekking.

Antwoorden	Deel-scores
Maximumscore 2	
5 ☐ Toen Livius zijn werk schreef had Rome een lange periode van burgeroorlogen (<i>discordiae intestinae</i>) achter de rug; Augustus had daar een einde aan gemaakt en streefde naar eendracht (<i>concordia</i>) (en vrede (<i>pax</i>)). Of woorden van overeenkomstige strekking.	<u>1</u> <u>1</u>
Maximumscore 1	
6 ☐ De toekomstige <i>patroni plebis</i> zullen zich veel harder opstellen ten opzichte van de senaat dan Valerius heeft gedaan. Of woorden van overeenkomstige strekking.	
Maximumscore 2	
7 ■ B	
Maximumscore 1	
8 ☐ Het gaat om (een bijzin die) een subjectieve reden / een mening / de mening van de <i>plebs</i> (uitdrukt).	
Maximumscore 1	
9 ☐ fides Goed rekenen: fide (regel 11).	
Maximumscore 2	
10 ☐ Ondanks het feit dat Valerius er niet in was geslaagd zijn voorstel te doen aannemen.	
Maximumscore 2	
11 ☐ Aanvankelijk willen de soldaten onder de eed uitkomen door de consuls te vermoorden. Als duidelijk wordt dat dat geen oplossing is, besluiten ze de eed aan de consuls te negeren. Of woorden van overeenkomstige strekking.	<u>1</u> <u>1</u>
Maximumscore 3	
12 ☐ Op grond van de overweging dat de bronnen met deze versie talrijker zijn.	
Maximumscore 2	
13 ☐ De annalisten gaven een weergave van de gebeurtenissen naar jaar geordend De term Oudere wordt gebruikt om dezen (werkzaam in de 2e eeuw voor Christus) te onderscheiden van de zogenaamde Jongere Annalisten (werkzaam in de 1e eeuw voor Christus).	<u>1</u> <u>1</u>
Maximumscore 2	
14 ☐ Zolang er plebejers in de stad waren dreigde een directe, gewelddadige confrontatie. Anderzijds zou het vertrek van alle plebejers de <i>secessio</i> tot een compleet succes maken voor de <i>plebs</i> . / In het geval van buitenlandse dreiging zouden de <i>patres</i> onbeschermd zijn. Of woorden van overeenkomstige strekking.	<u>1</u> <u>1</u>
Maximumscore 3	
15 ☐ In het voorafgaande wordt meegedeeld dat de <i>patres</i> legioenen hebben laten uitrukken omdat de oorlog zou zijn hervat door de Aequi. Uit regel 25–26 blijkt dat er geen sprake is van oorlog (wel van angst voor een oorlog). (per causam) renovati (ab Aequis) belli (educi ex urbe legiones iussere.) (regel 15–16)	<u>2</u> <u>1</u>
Maximumscore 2	
16 ☐ Hij hangt af van <i>fertur</i> , want de inhoud van regel 38–39 valt buiten de fabel en kan dus niet meer van <i>narrasse</i> afhangen. Of woorden van overeenkomstige strekking. Indien de toelichting ontbreekt of onjuist is, geen scorepunten toekennen.	

Maximumscore 2

- 17 De opvatting dat de *patres* in de staat een even nuttige functie vervullen als de maag in het lichaam. / Dat de *patres* voor het functioneren van de staat onmisbaar zijn.

Tekst 2 en tekst 1**Maximumscore 4**

- 18 Bij Dionysius begint de spreker met de uitleg van de fabel, bij Livius komt die pas achteraf. Bij Livius wordt de inhoud van de fabel gepresenteerd als iets dat zich lang geleden daadwerkelijk heeft afgespeeld, bij Dionysius als een veronderstelling / mogelijkheid. Of woorden van overeenkomstige strekking.

22**Tekst 3 en tekst 1****Maximumscore 2**

- 19 *facundum virum* (regel 28)
prisco illo dicendi (et horrido) modo (regel 29–30).

11**Tekst 4****Maximumscore 2**

- 20 Menenius Agrippa weet een vorm te kiezen voor zijn betoog die (de waarheid als het ware zichtbaar maakt en) aanslaat bij deze eenvoudige lieden / de eenvoudige lieden waaruit zijn gehoor bestaat. Of woorden van overeenkomstige strekking. Indien in het antwoord niet wordt ingegaan op de aard van Menenius' publiek, geen scorepunten toekennen.

Maximumscore 2

- 21 De bewering dat Menenius Agrippa de fabel zelf heeft verzonnen.

Tekst 5**Maximumscore 1**

- 22 op het punt van de feiten met betrouwbaarder informatie (kunnen) komen (regel 5).

Maximumscore 1

- 23 door hun schrijfkunst hun minder ontwikkelde voorgangers (zullen) overtreffen (regel 5–6)

Afbeelding**Maximumscore 1**

- 24 De Sabijnse maagdenroof

Maximumscore 2

- 25 Laat iedereen de zijne roven. / Laat iedereen een vrouw (voor zichzelf) pakken.

4.2 Antwoordmodel voor de vertaling**Kolon 26****Maximumscore 2**

Ad Hannibalem, (kolon 27), quinque nobiles iuvenes ab Tarento venerunt,
Vijf aanzienlijke jongelieden / jongeren uit aristocratische kringen kwamen uit / van /
vanuit Tarente naar Hannibal,

Niet fout rekenen: edel

bekend / beroemd / vermaard / voortreffelijk

berucht

door / bij Tarente

komen / waren gekomen

zullen komen / zullen gekomen zijn

10010**Kolon 27****Maximumscore 1**

cum ad lacum Avernum esset,
toen hij / Hannibal bij het meer (van) Avernus / het Avernische meer was,

omdat / hoewel

toen Avernum bij het meer was

naar het meer

zou zijn

0000**Kolon 28****Maximumscore 2**

partim ad Trasumenum lacum partim ad Cannas capti
(die) deels bij het Trasumeense meer, deels bij Cannae gevangen genomen (waren)

die een deel gevangen genomen hadden

naar

gekozen / ter hand genomen / bevat

krijgsgevangene

ik heb gevangen genomen

00010**Kolon 29****Maximumscore 2**

dimissique domos cum eadem comitate,
en (die) naar huis (weg)gezonden (waren) met dezelfde vriendelijkheid / beleefdheid,

kwijtschelden

ik heb weggezonden

domos niet als accusativus van richting vertaald

langs dezelfde weg

die vriendelijkheid

hulpvaardigheid / vrijgevigheid

000011

Antwoorden	Deel-scores
Kolon 30	
Maximumscore 3	
qua usus adversus omnes Romanorum socios Poenus fuerat. die / als (die) de Puniër / Hannibal tegenover alle bondgenoten van de Romeinen / Romeinse bondgenoten aan de dag gelegd had.	
tegenstander	<u>0</u>
die allen aan de dag gelegd hadden	<u>0</u>
aan de dag legde / heeft gelegd	<u>2</u>
die de Puniër tegenover alle Romeinen aan de dag had gelegd	<u>1</u>
Punische bondgenoot / bondgenoten	<u>0</u>
die Poenus aan de dag gelegd had	<u>1</u>
Kolon 31	
Maximumscore 4	
Ei, (kolon 32), perpulisse magnam partem se iuventutis Tarentinae referunt, Zij bericht(t)en (aan hem) dat zij, (kolon 32), een groot deel van de jeugd / jongeren van Tarente / Tarentijnse jeugd overgehaald hadden / hebben,	
dat een groot deel van de jeugd van Tarente zich had laten overhalen (door hen niet vertaald)	<u>3</u>
dat hij een groot deel van de jeugd van Tarente had overgehaald	<u>0</u>
dat zijn dankbare weldaden een groot deel van de jeugd van Tarente hadden overgehaald	<u>0</u>
dat een groot deel van de jeugd van Tarente hen had overgehaald	<u>0</u>
aan de jeugd van Tarente	<u>0</u>
aan Tarente	<u>0</u>
zij hebben bericht	<u>3</u>
terugbrengen	<u>2</u>
zich terugtrekken	<u>0</u>
Kolon 32	
Maximumscore 1	
memores beneficiorum eius, indachtig / zich herinnerend / erkentelijk / dankbaar voor zijn weldaden,	
in herinnering brengen	<u>0</u>
hem gedachtig van de weldaden	<u>0</u>
haar / deze weldaden	<u>0</u>
Kolon 33	
Maximumscore 4	
ut Hannibalis amicitiam ac societatem quam populi Romani mallent; om (de) vriendschap en een / het bondgenootschap met / van Hannibal liever te willen dan met / van het Romeinse volk;	
opdat zij liever willen (tijd)	<u>3</u>
hoe / hoewel / zodra / zoals	<u>0</u>
om liever vriendschap te willen met Hannibal dan een bondgenootschap met het Romeinse volk	<u>3</u>
om liever vriendschap en een bondgenootschap met Hannibal te willen dan het Romeinse volk	<u>1</u>
dan met de Romeinse volkeren	<u>1</u>
welke het Romeinse volk / de Romeinse volkeren liever wilde / wilden	<u>0</u>

Antwoorden	Deel- scores
Kolon 34	
Maximumscore 3	
legatosque ab suis missos rogare Hannibalem, dat zij als gezanten gestuurd door de hunnen Hannibal vroegen,	
door de zijnen / haren / hem	<u>1</u>
door hen	<u>2</u>
ab suis niet vertaald	<u>1</u>
naar hem	<u>0</u>
Hannibal vroeg (hen)	<u>0</u>
dat zij zich vroegen	<u>0</u>
Kolon 35	
Maximumscore 2	
ut exercitum propius Tarentum admoveat: om zijn leger dichterbij Tarente te brengen / dat hij zijn leger dichterbij Tarente brengt / zou brengen / of hij zijn leger dichterbij Tarente wil(de) brengen:	
hoe / hoewel / zodra / zoals / omdat	<u>0</u>
oefening / geoefend	<u>0</u>
dichtbij	<u>1</u>
zijn eigen leger naar Tarente te brengen	<u>0</u>
welwillend	<u>0</u>
het Tarentijnse leger / het leger van Tarente	<u>0</u>
Kolon 36	
Maximumscore 3	
si signa eius, si castra conspecta a Tarento sint, als zijn veldtekens / de veldtekens ervan, (en) als zijn / het kamp vanuit / vanaf Tarente gezien / te zien / zichtbaar zou(den) zijn,	
veldteken	<u>2</u>
deze veldtekens	<u>1</u>
de veldtekens van Tarente	<u>0</u>
als er veldtekens van hem zouden zijn en het kamp gezien zou zijn	<u>2</u>
kampen	<u>2</u>
als het kamp opvallend zou zijn	<u>1</u>
als er een opvallend kamp zou zijn	<u>0</u>
de aanblik van zijn kamp	<u>0</u>
niet fout rekenen: voor Tarente te zien / door Tarente gezien	
Kolon 37	
Maximumscore 2	
haud ullam intercessuram moram, quin urbs in potestatem eius tradatur; dat het (dan) niet lang zou / zal duren of de stad zou / zal aan zijn macht worden overgedragen / overgeleverd;	
dat het niet lang duurde	<u>1</u>
dat het niet lang geduurd had	<u>0</u>
verraden	<u>1</u>
schriftelijk overleveren / meedelen	<u>0</u>
hun macht	<u>0</u>

Antwoorden	Deel- scores
Kolon 38	
Maximumscore 2	
in potestate iuniorum plebem, dat het volk in de macht van de jongeren (was / is),	
dat hij de jongeren in zijn macht had	<u>0</u>
dat de jongeren in de macht van het volk waren	<u>0</u>
dat het volk van de jongeren aan de macht was	<u>0</u>
Kolon 39	
Maximumscore 2	
in manu plebis rem Tarentinam esse. (en) dat de belangen / zaak van Tarente / de Tarentijnse staat in de hand van het volk was / is.	
dat hij in zijn hand had	<u>0</u>
dat het volk in / op de hand van de Tarentijnse staat was	<u>0</u>
de Tarentijnse zaak van het volk	<u>0</u>
groep / schare	<u>0</u>
Kolon 40	
Maximumscore 2	
Hannibal (kolon 41) eos (kolon 41) domum (kolon 42) redire iubet: Hannibal beval / beveelt hen (kolon 41) naar huis terug te gaan (kolon 42):	
domum niet als accusativus van richting vertaald	<u>0</u>
Indien in kolon 29 een overeenkomstige fout is gemaakt, hier opnieuw aanrekenen.	
Kolon 41	
Maximumscore 2	
conlaudatos oneratosque ingentibus promissis (nadat zij waren / zijn) geprezen en (waren / zijn) overladen met geweldige beloften	
Niet fout rekenen: hen prijzend en overladend	
hen die geprezen en overladen waren / zijn	<u>1</u>
nadat er geweldige dingen waren beloofd	<u>0</u>
Kolon 42	
Maximumscore 3	
ad coepta maturanda om hun onderneming(en) / hetgeen zij begonnen waren (haastig) ten uitvoer te brengen / te bespoedigen	
naar / tot de ondernemingen die bespoedigd moeten worden	<u>0</u>
bespoedigde / verhaaste ondernemingen	<u>0</u>
om het begin te verhaasten	<u>0</u>
Kolon 43	
Maximumscore 3	
se in tempore adfuturum esse. (hij zei / zegt) dat hij(zelf) op het juiste moment aanwezig / er / bij hen zou / zal zijn.	
Niet fout rekenen: helpen	
dat zij aanwezig zouden zijn	<u>0</u>
dat hij aanwezig was	<u>2</u>
dat hij aanwezig was geweest	<u>0</u>

Antwoorden	Deel- scores
Kolon 44	
Maximumscore 2	
Hac cum spe dimissi sunt Tarentini.	
Met deze hoop / verwachting zijn / werden de Tarentijnen weggezonden / liet hij de Tarentijnen weggaan.	
langs deze weg / hier	<u>1</u>
toen	<u>0</u>
voorgevoel / vrees	<u>0</u>
kwijtschelden	<u>0</u>
Indien ook in kolon 29 onjuist, hier opnieuw aanrekenen.	

Einde